

פניני הדרה היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרה היומי

יומא פד-סוכה ג | פרשת מטות-מסעי | גליון מס' 79

דרה פד. פה

ר' יוחנן חש בצפידינא, אזל גבה דההיא מטרונתא כו' אשתבע ל' דלא מגלית ל', אשתבע ליה כו' והא אשתבע לה כו' - הקשה הגאון רבי יוסף שלום אלישיב (קובץ מורי' אלול תשנ"ח ע' 60) איך חל השבועה, דהא כיון דהוא מצווה לגלות הוי נשבע לבטל את המצוה. ותיריך דכיון דבשעה שנשבע הרי אז לא ידע אותה רפואה, אם כן אז חיילא השבועה, ואם כן גם אחר כך שנודע לו הרפואה, הרי הוא מושבע ועומד שלא לגלות.

הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א (בס' משנת פקוח נפש ע' רס"ז) כתב ליישב, דכיון שאותה אשה שגילתה לו הרפואה היתה מטרונתא והיה בידה להרוג אותו או לפחות להצר לו, אם כן מן הדין לא ה' מחוייב לגלות, דלא גרע מהשבת אבידה דאבידת עצמו קודם לאבידת חבירו.

והאיכא חילול השם כו' - בנחל אשכול הל' מילה (סי' ט') תמה מאי קושיית הגמרא דאיכא חילול השם, והא כיון דאיכא פיקוח נפש לרבים לגלות להם אותה רפואה למחלה שיש בה סכנה, א"כ פיקוח נפש דוחה כל המצוות שבתורה

וכתב חידוש גדול דמכאן מוכח דהיכא אמרינן דפיקוח נפש דוחה כל המצוות שבתורה הוא דוקא היכי דליכא חילול השם, אבל היכא דאיכא חילול השם בדבר לא הותר גם מחמת פיקו"נ.

דרה פד: פה

והתנן מצא בה תינוק מושלך אם רוב כותים כותי אם רוב ישראל כו'. אמר שמואל ולענין פיקוח נפש אינו כן - בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' פג) תמה בזה דהלא תינוק זה שנמצא מושלך בעיר שרובו כותים לגבי כל דיני התורה דינו ככותי, ומותר בנבלות וטריפות, ואינו מצווה על השבתות, ואפשר שגם אסור לו לשמור שבת כדן נכרי ששבת שחייב מיתה, ואם כן כיון דכל היתר דפיקוח נפש הוא מחמת הסברא דחלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, איך מותר לפקח עליו את הגל, והרי הוא אינו מצווה על השבתות.

וכתב דזהו מש"כ שכתבו התוס' בד"ה ולפקח את הגל אינו כן: אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב,

דכתיב וחי בהם ולא שימות בהם, שלא יוכל לבא בשום ענין לידי מיתת ישראל. כלומר גם אם לא שייך טעמא דחלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, דין תורה הוא שנחלל עליו את השבת משום יקרות נפש מישראל, והרי תינוק זה אף אם כלפי שמיא גליא שישמור הוא, אינו מחלל את השבת, דכך ניתנה לנו התורה דניזיל בתר רובא, וכמו מ' שאוכל סתם בהמה והי' טריפה בסתר, אין לו עון וחטא, כי מי שצוה והזהיר על הטריפות, הוא אשר צוה לנו לסמוך על הרוב ושלא נחוש למיעוטא, והכא נמי השי"ת צוה למיזיל בתר רוב ומותר לו לזה שנמצא מושלך לחלל שבת, ומ"מ ספק ישראל הוא ואין הקדוש ברוך הוא רוצה במיתתו אפילו על המיעוט, עכת"ו ד.

דרה פה. פה

מצאוהו חי מפקחין וכו' דאפילו לחיי שעה וכו' - ביאר כאן המאירי וז"ל: ואעפ"י שנתברר שא"א לו לחיות אפילו שעה אחת, שבאותה שעה ישוב בלבו ויתודה עכ"ל. ודבריו הם חידוש עצום, ולכאורה לפי דבריו יצא, במי שידעינן שאחר שיתרפא לא יקיים מצוות השי"ת או שהוא קטן אז שאין לו עדיין על מה להתודות ולעשות לא נחלל שבת בעבורו וכ"ש עבור מחלל שבת בפרהסיא או מומר להכעים.

אכן רבינו החפץ חיים בביאור הלכה (סי' שכ"ט ס"ד) הביא את דברי המאירי וכתב ע"ז שכל זה הוא רק לטעמא בעלמא, אבל לדינא אין תלוי כלל במצות, רק העיקר דדחינן כל המצות בשביל חיים של ישראל וכדיליף שמואל מקרא מוחי בהם וכו' עיין שם.

עוד נציין לחידושו של האור החיים הק' עה"פ (שמות לא, טז) ושמרו בני' את השבת וגו' כתב וזה"ק: "ידוע הדין שלצורך פיקוח נפשו של אדם מישראל מחללים את השבת, ועל כן אומרת התורה (שם): 'ושמרו בני ישראל', דהיינו אימתי אמרתי לך לשמור? דווקא לעשות', דהיינו באדם שישנו בגדר עמוד לעשות, אבל מי שודאי לא יקום ולא יגיע לשבת לשומרו, הגם שרפואות אלו יועילו לשעות או לימים - לא יחלל את השבת" עכ"ל ק.

העולה מדבריו, כי אין מחללים את השבת על חיי שעה, ואפילו אם הוא יחיה מספר ימים, אך "לא יגיע לשבת

לשומרו" - אין מחללין עליו את השבת. וזה קשה מדברי הגמ' כאן דמבואר להדיא דגם לחיי שעה מחללין.

וכתב במנחת חנוך (מצוה לב) די"ל דהאור בחיים הק' אמר את דבריו רק לפי השיטה הסוברת כאן כי היסוד ש"פיקוח נפש דוחה שבת" נלמד מן הכתוב "ושמרו בני ישראל", ובאמת לשיטה זו אין מחללים את השבת על חיי שעה. ברם, למסקנה, דקיימא לן כשמואל שלומד מן הכתוב "וחי בהם" - "ולא שימות בהם", הרי שמחללים את השבת אפילו על חיי שעה עכ"ד.

דף פה: פו

ומה מילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה אברים כו' - פעם דיבר האדמו"ר רבי גרשון העניך חנוך מראדזין זצ"ל בהלכה עם הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, אמר האדמו"ר להגר"ח כי יש גמרא שאי אפשר להבין בה את ה"פשט" אם לא בדרך החסידות, והיא הגמרא שלפנינו דאיתא וכו"ל: דרבי אלעזר בן עזריה אומר, מה מילה שהיא אחת מאבריו של אדם דוחה את השבת, ק"ו לפיקוח נפש שדוחה את השבת.

שאל הרבי ר' גרשון העניך, "בשלמא אם היתה נשקפת סכנה לאבר כשלא ימול, והתורה מתרת למול בשבת בגלל כך, יכולים ללמוד מזה קל - וחומר לפיקוח נפש מלא של רמ"ח וש"ה שדוחה שבת, אבל בנוגע למילה הרי לא מדובר בשום סכנה, ומה אם - כן הלימוד וההשוואה?" "אין זאת אלא מפני שאם לא ימול בשמיני, יש סכנה ברוחניות, וממילא יכולים אנו - לדעת התנא ראב"ע - ללמוד מקל וחומר: ומה אם בגלל סכנה באבר אחד מותר לחלל שבת, סכנה של פיקוח נפש לכל הגוף עאכו"כ". מכאן, הוכיח האדמו"ר, שאליבא דראב"ע סכנה ברוחניות וסכנה בגשמיות הם בעלי משקל דומה לענין הלכה, ואי אפשר להבין דבר כזה אם לא על פי חסידות, והסכים מרן הגר"ח זצ"ל לדבריו ואמר "ישר" ע"כ.

ויש שביארו בדברי הגמ' הנ"ל. דלכאורה לא מובן הקשר דין פקוח נפש לחיוב מילה, די"ל עפ"י מה שמובא ברבינו חננאל (יומא פ"ד ע"ב) הסבר, שהלא מצינו אצל צפורה שהתעכבה במילה ומחמת זה הסתכן התינוק, רואים דמילה הוי פיקוח נפש לתינוק.

עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו - הפרי חדש (סי' תר"ו) העיר על לשון התנא "עד שירצה" ולא "תני שיתרצה", והוכיח מכאן דכל שביקש מחבירו מחילה [ג' פעמים, עיי' לקמן פז א] נמחל לו העון גם בלי מחילת חבירו ובאמת לא בעינן "שיתרצה" חבירו.

מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל - בבני יששכר (אלול מאמר א' אות ט"ו) ביאר זאת כמין חומר דהנה במקוה שהוא ארבעים סאה ובכל סאה יש כ"ד לוג, הרי תתק"ס לוגין במקוה, ואמרו בירושלמי (תרומות פ"י ה"ה) דברי בטלה בתתק"ס, כן האדם בטל בתתק"ס לוגים שבמקוה, והטעם כי האדם כלול מד' יסודות, וכל יסוד כלול ג"כ מד' יסודות, הרי ט"ז, וצריך לבטלם בששים, נמצא ששים כפול ט"ז הרי תתק"ס.

וזהו מ"ש מה מקוה מטהר את הטמאים, בתתק"ס, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל, ובארבעים ימי רצון שמראש חודש אלול עד יוה"כ פ' ישנן תתק"ס שעות, דהיינו

כ"ד פעמים ארבעים, שבאותם תתק"ס שעות הקדוש ברוך הוא מטהר ישראל דומיא דמקוה.

דף פו: פו

אבל מי שיש חילול ה' בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביוה"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה מומרקת - כתב רבינו יונה (שערי תשובה שער גאות ה) דאע"פ שאין לחילול ה' מרפא על דרך שאר העונות, מ"מ ימצא לו מרפא אם יעזרהו השם יתברך לקדש תורתו נגד בני אדם ולהודיע לבני אדם גבורת ה' וכבוד הדר מלכותו, וסר עונו ע"י הקידוש ה' שהוא בהפך מן המעשה אשר נואל ואשר חטא בו. עוד כתב (באות טז) דגם לעון חילול ה' תמצא כפרה בהגיונו תמיד בתורה ויגע בה. ולפ"ז צ"ל דמה שאמרו כאן דאין כח בתשובה לתלות היינו רק באותם דרכים המכפרים בשאר עוונות.

ועי' במשך חכמה בהפטרה של וילך שכתב עוד כפרה לעון של חילול ה' וז"ל שם: וברושלמי ריש סנהדרין אמרו אף הקדוש ברוך הוא אינו דן יחידי, שנאמר (מלכים שם) "וכל צבא השמים עומדים וכו'", וכשהוא חותם, אינו חותם אלא ביחיד שנאמר (דניאל י, כא) "אבל אגיד לך את הרשום בכתב אמת (ואין אחד מתחזק עמי על אלה)". והנה כל ימי תשובה, שמלך יושב על כסא, "וצבא השמים עומדים עליו", יכול להעיל רק על עבירות שאין בהם חלול השם ושוקלים זכויות כנגד עבירות. אבל על חלול השם, על זה אמרו "אם יופר לכם העון עד תמותו בית ישראל" (ישעיה כב, יד). כי אין יום הכיפורים מכפר [סוף יומא פו, א]. ורק בעת החתימה, שהשי"ת דן יחיד, אז הוא שעת הכושר שהשי"ת יסלח מרוב טובו אחרי גודל הבכי והחרטה, כי אם הוא ימחול על חלול כבודו, מי יאמר אליו?! לכן בנעילה סדרו הפסוקים (יחזקאל יח, לא - לג) "למה תמותו וכו' כי לא אחפוץ במות המת... והשיבו וחיו" וכיוצא בזה, כי הכל על עון חלול השם יתברך. וזה (דניאל שם) "הרשום בכתב אמת", כי יש מחשבה לתשובה ויש תחילת התנוצצות המחשבה, אשר באמת לבבינו אטום, ורק להתוכן עלילות ובוחר כליות נגלה כי יש תחילת התנוצצות טהרה, אשר אם יקרה איזה דבר טוב לאיזה ענין יולד מחשבה טהורה או גם פעולה טובה מן שעה זו. ועל זה נאמר "כי אתה לבדך בוחן כליות ולב". כי מחשבה שבלב גם מלאכים יודעים. ובשבת (קג, א במושנה) אמר: הכותב שתי אותיות אינו חייב רק משום רושם. שזה סימן אם יוצרך הקרש לחבירו, כי אין זה כתב. לכן ב"כתב אמת" אצל השי"ת לבד גם "רשום". היינו גם תחילת הטהרה אשר באמצעות הענינים אולי יוצלח גם הוא, והבן.

דף פו: פו

גדולה תשובה שבשבייל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו - התרומת הכרי [בפתח השער] ביאר ענין זה עפ"י המבואר בחו"מ (סי' עז) דשני לוויין שהם ערב קבלן זה לזה, ומחל המלוה לאחד מהם, כל החוב מחול ואינו יכול לתבוע אפילו את חבירו, ולכן כיון דכל ישראל ערבים זה בזה כנודע, ומסתברא שערבות זה הוא כערב קבלן דהא הקדוש ברוך הוא יכול להשתלם מכל אחד ואחד מישראל, וע"כ כשמחל השם יתברך ליחיד מוחלין לכולם, דע"י שמחל ליחיד את ערבותו ממילא מחול גם להבעל חוב דהיינו הבעל עבירה.

והבית הלוי (בראשית פרשת נח ו, יב) כתב לבאר בזה"ל: גם יבואר בזה מה דאיתא במסכת יומא (דף פ"ו) גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם כולו שנאמר (הושע יד) ארפא משובתם כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר אלא ממנו. והטעם לזה מובן היטב כמו שנתבאר דמי שחטא ועל ידו נגבר היצה"ר בכל העולם וגם לאחרים גרם שיחטאו בזה וא"כ הרי מגיע לו חלק מהעונש גם מהחטאים של האחרים, וכששב על מעשיו ותיקן אותם הרי מ"מ מגיע לו עונש על אותם החטאים שהוא היה הגורם להם והם הרי לא עשו תשובה וע"כ מוחלים גם להם כדי שלא יגיע לו שום עונש ממעשיהם. וזהו ארפא משובתם כי שב אפי ממנו דעל ידי דשב האף ממנו על כן ירפא גם משובתם של האחרים.

תניא רבי יוסי בר יהודה אומר אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו שניה מוחלין לו שלישית מוחלין לו רביעית אין מוחלין לו שניא כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל על ארבעה לא אשיבנה - הכתב סופר (פר' נצבים) העיר, דאיך לא יקבל הקדוש ברוך הוא תשובה אם חטא ד' פעמים, והא קי"ל דאין דבר שעומד בפני התשובה.

ותירץ, דכבר האריכו בספרי מוסר כי הקדוש ברוך הוא מעורר את האדם לתשובה, אבל כל זה אם יכשל אדם בעבירה שלא היה יכול לכבוש את יצרו, אבל מי שמשוקע בעבירה ונעשה לו כהיתר ואינו חפץ לכבוש יצרו אין הקדוש ברוך הוא מעורר אותו לתשובה, אבל בודאי יקובל תשובתו כשישוב מעצמו, ומה שאמר "אין מוחלין לו", היינו דאין מעוררין אותו לתשובה שמביא למחילה. ומייתי ע"ז הפסוק על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו, דהיינו שלא אשיבנו אלי קודם שיתחיל הוא לשוב.

דף פז. פז.

אמר אוזיל אבא למיקטל נפשא - התוס' ישנים תמה לפי מה שפירש הערוך דשם של רב היה אבא, א"כ קרא רב הונא שהיה תלמידו של רב את רבו בשמו, ותירץ דשמוא כוונתו לאבא בדרך כבוד וכמו אבי אבי רכב ישראל. וראה בשדי חמד (ח"ג קמב ב) דן במי ששמו "אבא" אם בנו ותלמידו יכולים לקרותו "אבא" דרך כבוד, והביא מהחיד"א (שיורי ברכה י"ד סי' רמב), שהוכיח מדברי התוס' ישנים כאן דשרי.

אמנם השדי חמד כתב דראה בספרים שדחו ראייה זו, דשאני הכא דרב שנשתקע שמו "אבא" מפי העולם, וכו"ע הוי קרי ליה רב, וכיון שאין שמו עכשיו "אבא" ולכן מותר לתלמידו לקרותו "אבא" בדרך חשיבות, אבל במי שעדיין קרוי אבא בפי כל העולם שפיר י"ל דאסור לבנו לקרותו "אבא" גם כשכונתו לחשיבות.

דף פז. פז.

ורבי חנינא היכי עביד הכי והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו אלא רבי חנינא הלמא חזי ליה לרב וכו' - מכאן כתב הרמ"א (סי' תרו סע' א) דאע"פ שאמרו דלא יהיה המוחל אכזרי מלמחול, מ"מ אם מכיון לטובת המבקש מחילה אין צריך למחול לו. ותמה החכמה שלמה (שם) דאיך אפשר להוכיח כן על כל אדם מרבי חנינא שלא מחל לטובת רב והא י"ל שאני תלמיד חכם שאינו חייב למחול וכמו שמבואר בפירוש הר"מ [והרע"ב והתוי"ט] על המשנה

באבות פ"ב והזהירו בגחלתן וכו' ועקיצתן עקיצת עקרב, ופירש הר"מ דהת"ח אינם מקבלים פיוס וכמו שמוכח בגחזי שנענש במה שהתרים כנגד אלישע רבו. [וע"ע לעיל כג א]

ותירץ החכמת שלמה בתירוץ השני דהכא דרב ורבי חנינא היו שניהם תלמידי חכמים ובכה"ג יש גם כבוד התורה למחול שלא יצטרך רב לחזור ולבקש, ושוב הווי ככל אדם ושפיר הוכיח הרמ"א מכאן לכל אדם שאין בו ענין של כבוד התורה.

דף פח. פח.

לסיומא דיומא פח.

ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן עולם הבא - כתב הנשמת אדם (כלל קמה סעיף ב): נ"ל דאין הטעם מפני שמראין לו בזה סימן מן השמים דא"כ איך שייך לומר שהראו לו סימן שהוא צדיק גמור על ידי דבר טומאה שאין למעלה הימנו. וגם אין לומר דבאמת אינו לסימן אלא כיון שעלתה לו שנה אף על פי שלא התענה בעינוי זה מוכח שהוא צדיק גמור, דא"כ למה דוקא ברואה קרי, לימא מי שלא נהג אחד מענויים אלו כגון רחיצה או סיכה ידאג ואם עלתה כו'. אלא נ"ל דיש ג' מיני קרי, א' הבא לסיבת שבעה דברים הבודקין את הזב כדאיתא במשנה. ב' כשאדם רשע ואינו שב בתשובה שלימה אלא שלפעמים מתקרב עצמו לקדושה אזי המזיקין מטמאין אותו מלמעלה, ג' צדיק גדול כשמתגבר בקדושה אזי המזיקין מתקנאין בו ומטמאין אותו, וזהו הנס של כהן גדול שלא ראה קרי ביום הכיפורים ולזה צריך נס גדול. והנה בוודאי מי שראה בדרך הטבע מחמת ז' דברים הנ"ל בזה אין סימן לא לכאן ולא לכאן ובזה לא דברו חכמים, אלא הם איירי מאדם שהיה נזהר מכל ז' דברים הנ"ל ואפ"ה ראה קרי, וע"כ הוא לאחד מב' פנים, או שאין מניחין אותו להתקדש, או מפני שהוא רשע גמור, ולכן ידאג כל השנה שהוא רשע גמור ונטלו בפניו דרכי תשובה ואין מניחין אותו להתקדש, ואם עלתה לו שנה מובטח שהוא בן עולם הבא, דמסתמא הוא צדיק גמור אלא שקנאין פגעו בו.

וכן ראיתי בפרי חדש (אורח חיים סימן תרטו סעיף ב): יש לדעת שצדיק גמור הוא, עכ"ל. ותימא דאטו מן שמיא משבעי לצדיק במידי דטומאה וקרי, ובפרק קמא דברכות [י, ב] אמרינן גבי אלישע, דכתיב "הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא", מנא ידעה, שלא ראתה קרי על מטתו. וי"ל, דהכי קאמר שמתחילה לעולם לרעה משביעין אותו ולהכי ידאג כל השנה, ואם עלתה לו שנה שמע מינה שהוא צדיק גמור שהגיני עליו זכויותיו והצילוהו, ודוק.

מסכת סוכה פח.

דף ב. ב.

למעלה מעשרים אמה וכו', משום דלא שלטא בי' עינא וכו' - בספר אמרי אמת לכ"ק אדמו"ר מגור זצ"ל (ליקוטים ע' 118) מביא: הרב מניישטט רבי יצחק צבי לוינסון ז"ל הקשה הלא אי' בגמ' (בכורות נ"ד ע"ב) דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה, השיבו אדמו"ר זצ"ל דבריטב"א אי' דעד עשרים אמה רואים כשאין מתכוונים, אבל כשמתכוונים לראות אפשר לראות יותר. ע"כ.

[ויעוין בחזו"א (או"ח סימן קנ אות ב) שכתב שגם הרי"ף סבירא ליה כהמרדכי שסוכה שאינה ראויה לשינה הסוכה פסולה].

ובשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' עט) דן אי מותר לאדם לישן יחידי בסוכה אי צריך לחוש להא דאיתא בשבת (קנא ב) דכל הישן יחידי אחזתו לילית אי אמרינן שומר מצוה לא ידע דבר רע.

וע"ש שהוכיח מסוגין דשפיר אפשר לישן יחידי בסוכה, דאל"ה איך סגי בשיעור ז' על ז' ללינה, והא אין מקום לשינת שני בני אדם וכל שאינה ראויה לשינה אינה ראויה לאכילה. וכן איתא במעשה רב מהגר"א ז"ל (אות רכ"א) דבשינה בסוכה אין לחוש להא דכל הישן יחידי כו'.

ומן המעקה - החזון איש (חושן משפט לקוטים סי' י"ח) תמה דאיך פטור ממעקה כשאין בבית ד' על ד' אמות, דמי גרע בית קטן מסולם רעוע וכלב רע שאסור להחזיקם בביתו משום לא תשים דמים בביתך (ב"ק מו א).

ותירץ דגג אינו בכלל דברים שהזיקן מצוי, דהעומד על הגג זכור מטבעו להזהר מנפילה, וע"כ אינו בכלל לא תשים דמים בביתך, אלא דמ"מ חדשה התורה בגג של בית דיש בו מצות מעקה, ומצוה זו לא ניתנה רק ביש בו שם בית דהיינו ד' על ד' אמות.

ובהעמק דבר להגאון הנצי"ב ז"ל (פר' כי תצא) תירץ, דבית שאין בו ד' על ד' אמות למיסתרי קאי וכדמבואר לקמן בע"ב, וכיון דבלא"ה הוא עומד להסתיר ע"כ אינו חייב לסלק את הסכנה בינתיים.

☞ דף ג: ☞

היתה גבוה מעשרים אמה ובא למעטה וכו' - כתב הביאור הלכה (ריש סי' תרכ"ח) ראיתי מי שמסתפק לרבא דס"ל טעם סוכה שלמעלה מכ' משום דדירת עראי בעינן דוקא, אי מותר לבנות סוכה ע"ג סוכה כשהוא גבוה מקרקעית התחתונה יותר מעשרים אמה, וכתב הביאור הלכה דנראה פשוט דשרי, דהא מבואר בגמרא ופוסקים דמותר לבנות הסוכה אפילו במחיצות של ברזל שהוא קבוע (ב א) אלא דהתורה צותה שיבנה הסוכה בגובה באופן שתהיה יכולה להתקיים ע"י מחיצות עראי, וה"נ הסוכה העליונה היתה יכולה להתקיים בדירת עראי.

ובס' העמק ברכה (סוכה ג') תמה על הביאור הלכה וז"ל: ותמוה, דהרי זה גמרא מפורשת כאן דסוכה שהיא למעלה מעשרים מועיל למעטה בתבן ועפר וכשרה, אף שהמחיצות גבוהות מן הארץ יותר מעשרים והוי בנין קבוע ואפ"ה כשרה, וע"כ הטעם משום שכל שמיעטה רואין את המיעוט כקרקע בגמור וחושבין את המחיצות מקרקעיתה של סוכה ולמעלה, ונמצא שאין המחיצות גבוהות כ' מקרקעיתה של הסוכה.

ויש לציין דבתפארת ישראל (במשניות בכורות הנ"ל) כתב לפרש מ"ש דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה, היינו כשהרועה עומד באמצע הט"ז מיל יוכל להשיגה לכאן ולכאן בארץ מישור ע"ש. ולפי פירושו יוצא דבר חדש, דשיעור מרחק הראייה הוא שמונה מיל בלבד והוא דבר חדש.

ובפסקי תשובה (סי' קסז) העיר בענין זה ממש"כ ברי"ה (כ"ב ב) משיאין משואות כו' עד שהוא רואה את חברו שהוא עושה כן בראש ההר השני. ושם (כ"ג ב) בגמ' איתא אמר ר' יוחנן בין כל אחת ואחת שמונה פרסאות. הרי שהיו רואין ממרחק של שמונה פרסאות.

וכתב הגאון ר' דוד יואל ויס שליט"א בקובץ מקבצאל (שנה ד' קו' ז' ע' קכה): לדעתי אין ראייה משם, דשאני משואות שמדליקין בלילה, שזה אפשר לראות אף ממרחק גדול, משא"כ סתם ראייה ביום. וחזן מזה נראה דמ"ש בין הר להר היה שמונה פרסאות, היינו כדי לילך מהר להר, כדמוכח ממאי דפריך והא האידנא טובא הוו, ומשני אסתתומי אסתתום להו דרכי. פירש"י שהולכין דרך עקלתון ע"ש. אבל איה"נ שבמדידה אורית יכול להיות שאין בין הר להר רק ד' או ה' פרסה.

☞ דף ג: ☞

הלכה צריכה שתהא מחוקת וכו' - התרומת הדשן (סי' צ"ג) דן במי שצר לו המקום בסוכה לשינה בענין שאינו יכול לישן בפישוט גופו ורגליו, אי כה"ג מיקרי מצטער או לא, והוכיח דאין זה בכלל מצטער, דהא פסקין דשיעור סוכה ז' על ז' כשיעור ראשו ורובו ושלחנו, ושיעור גופו של אדם בינוני הוא י"ח טפחים בלא ראשו וא"כ אפילו אם תחשוב אלכסון של ז' על ז' מ"מ אין בה מקום לשכב רובו בפישוט גופו. ואין לומר בסוגין לענין סוכה לאכילה איירי, דכבר כתב המרדכי דכל סוכה שאינה ראויה לשינה אינו יוצא בה גם באכילה ושתיה, וע"כ מבואר מכאן דבאופן דצריך לשכב ע"י כפיפת גופו אינו בכלל מצטער.

אמנם החכם צבי (סצ"ב) חולק על התרומת הדשן דודאי אין לך מצטער גדול מהישן בכפיפת הגוף, וכתב דע"כ סוגין רק בסוכה העומדת לאכילה איירי, והוכיח מכאן דלא כהמרדכי הנ"ל אלא גם סוכה שאינה ראויה לשינה ראויה לאכילה.

ובשו"ת אבני נזר (או"ח סימן תעט) כתב להביא ראייה למרדכי ולתרומת הדשן, מדברי רש"י (דף י' ע"א ד"ה) גבי סוכה על גבי סוכה שאינה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה, ופרש"י משום שאין יכולים לישון בעליונה משמע דסוכה שאינה ראויה לישון פסולה. וכן כתב הרמב"ן בדין סוכה קטנה דכל שאינה ראויה לאכילה כדרכה ולכל מילי דסוכה אינה סוכה, ופסולה אפילו לישון ולשנן, הנה מפורש דכברי המרדכי הנ"ל. וגם מפורש בתרומת הדשן דשיעור שבעה לישון ולשנן, ובודאי היה זה בהעלם מהרב חכם צבי.

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.

כמו"כ מתקיים שיעור למאחרי שבת בביהמ"ד אהל יששכר רח' המגיד ממעזריטש 144 בשעה 10.35 בערב.

ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון במס' 03-6171111 להקיש *7 ואו קוד *66339* שלוחה 6

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י בית מדרש גבוה לכהנים ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.